

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló” a vobis institutum ad cat olicarum partium: proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az állatok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló” cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyesljük XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófnak, 1895. március 6-án.)

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Főszerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: **Szent-István-tér I.**
Egyes számok kaphatók: a dohánytőzsdékben.

A legsürgősebb teendők.

Székesfehérvár, okt. 9.

Az új kormány jóindulata, lépten-nyomon észlelhető becsületes, hazafias törekvései sorainkban senkit elbizakodottá ne tegyenek. Nem kell és nem szabad azt hinni, hogy a küzdelmes munka napjai egyszersmindenkorra elviharzottak már fejünk fölött, agitációra jótórnán nincs is többé szükség, elég, ha azon iparkodunk, hogy, amit megszerztünk, el ne veszítsük. A további fejlődés idő kérdése csupán. Következésképp részünkről a katolikus közélet farszót emóciót, áldozatos ekszponálást belátható időn belül nem követel. Aki így kalkulál, bizony gazda nélkül számol. Pedig manap nem egyszer tapasztalunk ernyedtséget, pangást, nem-törődömséget a magunk táborában. Minden jól van, úgy ahogy van. Nem is lehetne már jobban. Ilyenféle okoskodások járják. Mozgalmaink medre itt-ott elposványosodik, elsőkélyesedik ahelyett, hogy az öntudatos küzdelmek hőmpölygő hullámai minél jobban kiszélesítsenek. Szakítani kell ezzel a kényelmes állásponttal. A jelen, igaz, hogy vigasztaló a múlttal szemben és nagyon is biztató a jövőt illetően. Vakon bízni azért mégsem szabad. Dolgozni kell, dolgozni azon, hogy a jövő napjai semmiféle körülmények közt se találjanak bennünket készületlenül.

Egy pillanatra se feledjük, hogy a koalíciós-kabinet átmeneti jellegű. Mielőtt a választási reformot megcsinálta, küldetése lejárt. És ugyan ki tudná már most előre megmondani, mi lesz majd azután? Mindenesetre szeretjük hinni, hogy akkorra még a jelennél is kedvezőbb helyzet fog kialakulni. Ám, vajjon csakugyan így lesz-e, bajos volna eleve meghatározni. Azért kell a jövővel szemben úgy berendezkednünk még most, amikor időnk, alkalmunk, módunk van hozzá, hogy a legkomorabb politikai fordulatok esetén se érhesen bennünket semmiféle meglepetés. A katolikus közéletnek idejekorán elő kell készülnie az általános választói jog behozatalával járó politikai alakulások minden kiszámítható eshetőségére. A kedvezőkre éppúgy, mint a kedvezőtlenekre. Sőt az utóbbiakra még sokkalta jobban. Ki merjük mondani, hogy számos égető fontosságú föladatunk között manap mindenekelött ebben a millióban kell minél többet, minél jobban dolgozunk.

És itt természetesen megint a kath. intelligenciára, papokra, világiakra hárul a munka oroszlánrésze. A keresztény közélet tényezői a legnagyobbaktól a legkiseb-

begig aktív szerepre vannak hivatva ez-uttal is, míg a népe, az egyszerűbb rétegeké a passzivitás. Hanem azért ne sajnálja senki azt a fáradságot, amelylyel ez a cselekvőleges szerep jár, annyival is kevésbé tegye ezt, mert, ha ez a szükséges kinevelése, kioktatása a most rekrutáló választóknak kényelmi szempontokból, léha mellétekintetekből elmarad, akkor igen nagyon könnyen megeshetik majd, hogy a lustálkodó közéleti tényezőik sorsa akaratakon kívül hirtelenül megfordul s az urna elé kerülő új rétegekkel szemben, akiket helyes irányban ki nem oktattak, az ellenség pedig, élve az alkalmal félrevezetett: a szó legszorosabb s a köz szempontjából is legfájdalmasabb értelmében szenvedőleges szerepre lesznek kárhóztatva.

Nyilvánvaló, hogy az adott körülmények között a jelen eredményeinél megpihenni s pusztán rájuk bízni szinte elmaradhatatlanul természetes fejleménykép a jövő kedvező politikai konstellációit, vétkes könnyelműség volna. A katolikus intelligenciának manap még az eddiginél is eminensebb kötelessége, hogy a keresztény magyar népet — értve ezalatt a fogalom alatt mindenkit a kisebb társadalmi osztályok sorában, ha mesterember, ha parasztgazda, ha ipari, vagy mezei munkás, eszed, vagy bármí néven nevezendő alkalmazott — politikailag tovább szervezze.

Nos igen Tovább. Hiszen a híthű nép politikai tömörítése már nem új dolog. Éppen itt Székesfehérvárott született meg a néppárt s a népnek pozitív keresztény alapon történt organizálása tudvalegleg jóval meghaladta már az első decenniumot. Azt pedig senki sem mondhatja, mintha a néppárt abba a hibába esett volna, amelyben a néhai való szabadelvűpárt leledzett, mintha a néppárt párthíveinek toborzásánál csupán a választási jogosultságra lett volna tekintettel s e distinkcióhoz képest aztán a szavazati jog nélkül levőkre ügyet sem vetett volna. Tudjuk magunk is, tudja más is, aki valaha a nép között járt jó szándékkal, önzetlenül, hogy a néppárt lépéseit egyként osztogatta választók és nem választók között, hogy népgyűlésein a választópolgárok túlnyomó része mellett mindenkor szívesen látta és oktatta a nemválasztókat is. Ezt az utóbbi körülményt a kimúlt rendszer tintakazárjai is tudhatják még, ha azóta nem gyöngült meg a memóriájuk, hiszen a néppárt gyűléseinek nivóját mindenkor azzal igyekeztek leszállítani, hogy a hallgatóság zömének letagadták a választói

jogosultságát s rá fogták, hogy nemválasztókból került ki. Ami persze ebben a formában sohasem volt igaz. Bezzeg jól esnek most a letűnt szisztémának, ha ezek a „nemválasztók” az ő háta mögött állnának s nem a néppárt táborában. Persze, azóta fordult a kocka. Még akkor bűn volt nemválasztónak lenni. Manap jóformán érdem, amelyből sokan szeretnének jogtalan hasznot húzni. A néppárt a multban sem tett így, ma sem tesz. A mi pártpolitikánk programpontjai népujságunk, a gyűlések, kortesutak révén bele vésődtek a nép szívébe ott, ahol még megvan benne az ősi erény. Nem voltak ezek az elvek tekintettel a választói jogosultságra, csak bekapogták a romlatlan szíveknél és betértek hozzájuk. Magunk is hallottuk ezeknek a szíveknek a dobogását főm a treneszeni tótok közt, a morva határon, csak úgy, mint például a magyar alföld szívében, lenn a tanyák világában. És miudeni egyformán dobogtak. Lelkesen, hűségesen, kitartóan.

Amikor már most új választási rendszer elé visszük párthíveinket a nép sorából, akár választók voltak eddig is, akár nem voltak azok, nagyon megkönnyíti helyzetünket, hogy a nemválasztókkal eddig is foglalkoztunk, azokat eddig is oktattuk, vezettük politikai irányban. Velük szemben sincs tehát szükségünk kezdeményezésre, hanem igenis szükség van munkánk folytatására. De itt aztán ugyancsak sarkunkra kell állnunk. Annyival is inkább, miután az új választási éra olyan helyzetet teremt, amelyre még az eddig volt néppárti szavazóképes, választó joggal bíró népet is alaposan elő kell készítenünk.

Berendezkedési munkálatunknak a választási reformot illetően ez lesz a második része. Míg ugyanis elsőben arról kell a népet fölvilágosítanunk, milyen széles jogkör hárul rá a választói jogosultságuk oly jelentékeny kiterjesztése folytán, milyen előzményei voltak ennek a nagy lépésnek az államéletben, mik tették kívánatosá az eddigi választási rendszert, mik sürgették az urnák új rendjét, addig berendezkedésünk második részének a kérdés szociális oldalával kell foglalkoznia. Először arra kell majd kioktatni a népet, amennyire a kérdés eddigi ismerete mellett lehetséges, hogy ki és hogy hogyan szavaz. Másodszor azonban arra kell megtanítani, hogy lelke benső meggyőződését követve — hová szavazzon. És ez a legfontosabb. Itt aztán számolni kell a kor szociális áramlataival, melyek az új rendszer urnái előtt előreláthatólag

Mai lapunk 4 oldal.

00000561

nálunk eddig még sohasem látott magasságba fognak tornyosulni. Meg kell értetni a néppel, amint eddig is tettük, mennyi szociális tartalom rejlik a néppárt politikájában és mennyire lelkiismeretesen szervezkedik a jövőt illetően is, hogy minden jogos szociális érdekek lehetőség szerint eleget teheszen.

Hogy pedig ezt minél jobban megértessük a néppel, a politikai agitáció mellett természetesen tovább kell folytatni társadalmi munkánkat is, a népi erkölcsi nivójának emelése mellett különös gondot fordítva anyagi jólétére. Ha legsürgősebb teendőink között első helyen a keresztény politikai szervezkedést jelöltük meg, még pedig kifejezetten a választási reform jegyében, akkor mindjárt mellette rá kell mutatni a társadalmi munkákra, amely most amúgy is sok teendőt ruház ránk az oly tartalmas nagygyűlés után. Szervezzük a népet politikailag és ugyanekkor vezessük katolikus egyesületeink, keresztényszociális intézményeink útján társadalmilag, gazdaságilag. Legyen a nép értelmes, legyen vagyonos, majd akkor megérti a maga javuló helyzetéből szociális politikánk komolyságát, őszinteségét, önzetlenségét.

Itt az ősz, küszöbön a tél. Még eddig mindig ujult, bővült a mi munkakörünk ilyenkor. Most se áltassa magát senki, hogy a jelenben nincsen baj, így hát dolog sincsen. Van bizony elég, csak győzzük elvégezni. A legsürgősebb teendők két főirányát, a politikai organizációt s a társadalmi akciót megjelöltük. Ezen az ekzemplifikatív felsoroláson belül aztán temérdek a munkánk, amely haladékos nem tűr Bajos volna részletezni. Ahány falu, ahány város, ahány plebánia, ahány társadalom, ahány választókerület, annyiféle. Már most az a fő, hogy valamennyien kivegyük s elvégezzük belőle a magunk részét. Akkor aztán nincs mit félnie a magyar néppártnak, a katolikus társadalomnak sem a választási reform urnáitól, sem a szociáldemokrácia mérgezett nyilaitól az ismeretlen harcmezőn.

Dr. H. L.

Szociális vasárnap. Vasárnap délután a vásártéren népgyűlések az elvtársak. Vörös plakátjaik tudvaleg nagyon fenyegetőztek. Az ember olyasvalamit olvashatott ki belőlük, mintha azt a bizonyos parlamenti üzerkedést minden idők elretentő példájára nyomban ott a helyszínen szándékoznék megakadályozni a nagyrahívott gyülekezet. A nagy pipában azonban ezúttal is kevés volt a dohány s a forradalmi vészplakátokkal ellentétben igen ártatlan, csöndes — békeségű a népgyűlés. Kezdődött pedig a nemzetközies álmanak megfelelően, hatalmas munkaszünettel. A kitűzött határidőn túl jó háromféltől óra telt el kínos pauzában, mig nem végre elérkezett a megnyitási pillanata. Lehet, hogy valami központi kiküldöttet vártak, amolyan hanzsgédúforánt a fővárosból. Lehet, hogy a gyér hallgatóság szaporulatát lestek hallgató ajakkal, mint a csüggedt madarak a száraz ágon. Elég az hozzá, oly sokáig várakoztak, hogy ekkora pontatlanság után a rájuk annyira kedvező volt liberális korszak idején, nem egy — de három néppárti gyűlést is föl-oszlattott volna a hatóság. És még a szociáldemokrácia beszél felsőbb nyomásról, üldözésről!

Denkve fél négy tájban megkezdődött a konventikulum, csekély és ugyancsak vegyes publikum előtt. A szokásos megalakulás után egy ácsesegéd beszélt. Halálmegevetéssel, kegyetlenül hosszú ideig, már csaknem az emberi kor legvégső

határáig. De omnibus rebus et quibusdam aliis. Szidta a koalíciós-kormányt, amely a petrolumot akarja megadóztatni, maga meg villanyfénnyel dolgozik. Igazis. Mért nem éget fagygyugyertyát ez az osztálygöcsös kabinet! Kikelt a szerű vámháború ellen, sürgötven a marha-importot. Ugyan minek? Az embernek szinte drasztik s gondolatai támadhattak a tulprodukción. Így ment ez végességig.

A hallgatóság szemlétomást unta a dolgot. Apró csoportok képződtek itt-ott, kedélyes purpálékat folytatva. Egy borizó hang a koalíciót gyalázta, mert hogy negyven krajcarjával mérki a hegy levét a kocsinában. Masok az igényekről beszéltek. Egyszer csak az örök keresztényigazságok mindenekét betöltő szavakat, főn a magasban megszólaltak a felsővárosi templom hangjai. Később szüreti jelmezesek kocsikáztak el a szekéruton. Hogy pedig a történelmi materializmus reális szín ível dolgozzunk — hiszen szereti őket a szociáldemokrácia nagyon — a gyűlés vége felé egyszer csak ott hajtott keresztül a téren — a kondás.

A gyűlést a sok epizód nem zavarta. Haladt a maga útján egykedvűen, unottan, mint az őszi eső, vagy a kávésenkék monoton beszede. Akadt még egy felszólaló, aki szerencsére jóval rövidebben s meg kell vallani türethetőbben is beszélt.

Am egyszer mindenféle népgyűlésnek végének kell jenni. Ezer szerencse, hogy ez alól a bölcs regula alól itt sem volt kivétel. Így aztán valamikor öt óra után a népgyűlés általános megelegedésre eloszlott, mint a buborék...

Ha pedig a mult vasárnapot szociális vasárnapnak nevezzük ez után a banális nemzetközi kísérletezés után, akkor a vásártéri primitív jelenség a szociális képnék bizonyára csak árnyékdalát mutatta be. Annál több fény sugárzik ezzel szemben abból a szerény keretek közé állított szüreti mulatságból, amelyet ugyancsak vasárnap este, az igaz, hogy lenyegzőző falragaszok nélkül, rendeztek a vasuti munkások a polgári lövöldében. A derék vasutasok, akik heti fáradaimák után szórakozásra, mulatságra gyűltek össze, semmiféle központi kiküldöttet nem vártak.

Szime egyszer csak megjelent közöttük kedves meglepetésükre az igazi keresztényszociálista apostol: *Prohászka* Ottokár dr. megyéspüspök, aki titkára, *Viszola* Alajos dr. kíséretében gyalog sétált el a kerti mulatságra.

A munkások körében leirhatatlan lelkesedést, örömet váltott ki a püspök látogatása. *Barsch* Ferenc déli vasuti kártyos hatszázfőnyi munkásfallank szélén — mekkora nagy szám ez a delutánihoz képest! — üdvözölte a főpászort, hangsúlyozva szavaiban, hogy munkástársaival együtt mindenkor *tisztelegés, becsület, istenféle jó hazafiakhoz illő szövetkezéssel iparkodnak a maguk és családjuk jólétét biztosítani.*

Prohászka püspök is szólott az ő varázslatos szavával a munkásokhoz, kiknek körében még jó darabig időzött.

Merész a párhuzam. De meg kellett vonnunk. Mert ez az igazi szociális kép. Ilyen a szó ideális értelmében vett szociális vasárnap. Előmlik rajta a szeretet illatos kenete, tele van komolysággal s ama félrevezetett tömegek zagyva handabandájával szemben — egy szebb jövő méltóságos öntudatával.

Egy hónap a vármegyén.

A közigazgatási bizottság ülése.

Székesfehérvár, okt. 9.

Fejérvármegyei közigazgatási bizottsága tegnap délelőtt 10 órakor *Széchenyi* Viktor gróf főispán elnökletével ülést tartott.

Széchenyi Viktor gróf főispán az ülés megnyitása után bejelent, hogy Rákóczi kassai temetésén való részvételüket lóháton bejelentették *Esterházy* Miklós Moric gróf, *Esterházy* László gróf, *Bathlyány* Gyula gróf és *Sárközy* István.

A tárgysorozat előtt *Horváth* Gyula dr. országgyűlési képviselő szóval fel: az előző közigazgatási bizottsági ülés — ugymond — oly határozatot hozott, melynek folyományaké a lapokban támadások jelentek meg a közigazgatási

bizottság tagjai ellen. Elismeri a sajtókritikai jogosultságát. A *Magyar Szóban* azonban ez ügyből kifolyólag a főispán személye ellen jelent meg egy durva förmérvény. Ezzel a méltánvalansággal szemben elégtételt akar szolgáltatni a főispánnak, aki csak elméit tisztét teljesítette, amikor a határozatot kimondta.

Széchenyi Viktor gróf főispánt a bizottsági tagok lelkesen megeléjenzék.

Miután a főispán köszönetet mond *Horváth* dr.-nak és a bizottság tagjainak, kijelenti, hogy ő azt a határozatot rögtön a gyűlés után megfelbecsüzte a miniszterhez és ezt hangsúlyozza, hogy rögtön a gyűlés után, tehát a támadásokat megelőzőleg, nem mintha ő a Magyar Szóba megjött volna.

Csontos Andor szükségesnek tartja, hogy felszólaljon, miután a közigazgatási bizottság az ő indítványára hozta abban a vadászati kérdésben a határozatot. Helyesen tartja, hogy a sajto képviselői jelen legyenek az üléseken. De elvárja, hogy méltó fegyverrel küzdenek.

Farga Zsigmond tisztifőorvos jelenti: Fejérvármegye területén szeptember hó folyamán házasságra lépett 84 pár. Született: 765, meghalt 355 egység. Megállapítható megbetegedés 2601 eset. Járványos betegség előfordult: hasiagyagmaz 49, számarhurut 8, kanyaró 10, vörheny 3 esetben. A Szent György-körkórház betegeknek száma 130. Seregélyes község körörorosa Szigeti Mór már régebbi idő óta beteg s most orvosnövendék helyettesíti. Ezen anomália megszüntetése végett a bizottság felhívja az alispánt, hogy megfelelő helyettesről vagy kellő felügyeletről gondoskodjék.

Turján József pénzügyigazgató jelentése szerint. A kincstári követelések összege szeptember végéig 5.574.670 korona. Ebből befizetett 3.101.835 kor. Hátralék: 2.270.836 korona.

Lass Ferenc mérnök jelezte, *Frank* Ignác irnok és *Pisch* Márton bíró az adók szabálytalan kezelése miatt a fűszolgabíró által fegyelmi uton megdorgálásra és a fegyelmi eljárás költségeinek 75 koronának megfizetésére ítéltettek. Ezen ítéletet a közigazgatási bizottság is helybenhagyta.

Szentgericezi Nagy Géza segédtanfelügyelő bejelenti, hogy Baracsán római katolikus elemi iskolát építenek. *Schnarr* Jakab Hatvan pusztai nagybirtokos ellenében *Pentek* Antal tanító illetményének kiszolgáltatását a bizottság elrendelte.

Közgyűlés a városiál.

Székesfehérvár, okt. 9.

A tegnapi közgyűlés tárgyaival mindenki tisztában volt. A vasárnapi értekezlet elintézte már sorsát, hogy a tisztviselők fizetésrendezési javaslata nincs oly stádiumban, hogy érdemleges tárgyalás anyagát képezhetné. Az elhalasztás, illetőleg az ura való ádolgozás indítványát a bizottsági tagok ugyszólván egyhangulag magukévá tették s így az új szervezési szabályrendelet tárgyalása csak a januári közgyűlés anyagát fogja képezni.

Lélekemelő mozzanatokban azonban nem szűkölködött a közgyűlés. Rákóczy és bujdosó társai hamvának hazahozatala megrendíti a haza minden magyar lakójának szívét. Ős koronáz városunk természetesen szintén kiveszi a maga megillető részét s a maga hire s neve szerint fog részt venni az országos ünnepegy keretében. Havranek József polgármester és Saára Gyula dr. indítványai nemcsak egyhangu helyesléssel találkoztak, hanem egy kis parázs tüntetésre is alkalmat szolgáltatottak. A magyar vér felpezsdült s a bujdosók fájdalmas száműzetése kiváltotta az értük való rajongás felkiáltásait.

Széchenyi Viktor gróf 9 óra után nyitotta meg a közgyűlést és átadta a szót *Kerekes* Lajosnak, aki előterjesztette a kormány és Kassa város átiratait Rákóczi és társai hamvainak hazaszállítására alkalmas rendezendő ünnepegyek ügyében. *Széchenyi* Viktor gróf rövid, tüzes beszédben ajánlotta a részvételt a bizottság tagjainak fiyely-móbe s kérte, hogy *Székesfehérvár* szabad kir.

város multjához s a nemzeti nagy hősök emlékéhez méltón vegyen részt az országos ünnepségben. *Havranek* József kir. tanácsos, polgármester hosszabb-n méltatta a nemzeti kiválóságának megbecsülését melegen ajánlotta következő indítványának elfogadását:

Indítvány.

1. A törvényhatósági bizottság határozatilag kimondja, hogy Székesfehérvár szab. kir. város közönsége Rákóczi Ferenc hamvainak hazahozatala alkalmából Budapesten és Kassán tartandó temetési gyászünnepségeken a főispán ur vezetésével 8 tagból álló küldöttséggel képviselteti magát.

2. Megkeresi a törvényhatósági bizottság az egyházi hatóságokat és pedig a belvárosi, a felsővárosi plebániákat, a cisztercita rend igazgatóját, a szent Ferencendieket és a szemináriumi templom feletti egyházhatóságot, hogy a kassai temetési ünnepély napján, vagyis okt. hó 29-én délelőtt templomaikban ünnepi gyászmise tartassék, a belvárosi plebánia templomában tartandó egyházi szertartásra a hatóságok és testületek, az összes tantestületek meghívassanak s minderről a város közönsége megfelelő módon idejekorán értesítessék, a templomokban pedig az ünnepi szentmise után legalább félórátig szóljanak a harangok. — Megkeresi a törvényhatósági bizottság az összes tantestületek igazgatóit és felelet hatóságait, hogy az iskolaszék és ipariszkola bizottság elnökét, hogy f. é. okt. hó 29-én vagyis a gyászünnepség napján az iskolákban az előadások szüneteljenek és a tanulók a gyászünnepség napján a gyászünnepségeken résztvegyenek.

A polgármester a budapesti 8 tagú küldöttség tagjainak a következőket ajánlotta: Széchenyi Viktor gróf főispán, Havranek József polgármester, dr. Holly Géza, Dieballa György, Námessy János, Németh János, ifj. Lits Ferenc, továbbá a diszbandériumnak Budapesten a milleniumi diszbandériumban résztvevő tagjai: Winkler Vilmos, dr. Árokay Antal és Gebhard Bódog. Szintgy hozzájuk csatlakozik a Kassára menő küldöttség 3 tagja: Keé István, dr. Fanta Adolf és dr. Saára Gyula. Kivültek tagjai lehetnek a küldöttségnek azok, akik erre önként vállalkoznak. A küldöttség egy kis bandériumot alkot a maga kebeléből s a városi levéltárral levő s egy bizottság által kiválasztandó Rákóczy lobogót valamelyik biz. tag. fogja lovon vinni a diszmenetben.

A közgyűlés egyhangulag magáévá tette Havranek József polgármester indítványát.

Nagy Ignác v. b. t. indítványozta, hogy a millenárius felvonulás tagjai részt vegyenek a diszmenetben. (Helyeslés.)

Dr. Holly Géza v. b. t. pótindítványában kérte, hogy ne csak a római katolikus egyház vezetői, hanem a felekezetek is kéressenek fel gyászünnepségek rendezésére.

Dr. Saára Gyula hazafias hévtől áthatott nemes lelkesedés hangján utalt arra a gyászos törvényre, a melyek nemzetünk nagyjait a számuizetés keserűségére utalta s legjobbjainkat törvényileg kiközösítette a haza földjéről. Csak gyávaság iktathatta ezt a szegényfoltot a magyar törvénykönyv lapjaira. Egy hazafias, becsületesen érző törvényhatóságnak nem lehet egyéb feladata ily alacsony lelkek eljárásával szemben, minthogy feliratilag kéri a képviselőház törvényhozását, hogy ezt a szegényfoltot minél előbb tüntessék el a magyar törvénykönyv lapjairól. A lelkes, egyhangu helyesléssel és éljenzással fogadott indítvány a következőképen hangzik:

Felir a törvényhatósági bizottság a Magyar törvényhozás képviselő házához, hogy egy elvakult, a gyávaság, a kislelkűség és meghunyászkodás hatása alatt állott többség által, a magyar nemzet ügyére alkotott az 1867. évi 5-ik törvénycikkelyt, mely Thököly Imrét és társait, úgy az 1715. évi 49. törvénycikkelyt, mely Rákóczy Ferencet, Berceányi és társait, mint a hazának nyilvános ellenségeit, mint árulókat és az igaz szabadság felforgatóit száműzöttéknek jelentette ki, s a kikkel való érintkezést és közlekedést az ország lakosainak összesen és egyenként felszértes büntetése alatt tiltott — törvényhozásilag törölje, illetve törvénykönyvünk czen szegényfoltját hatályon kívül helyezze és megbélyegezze, mert törvényhozóinknak kötelessége semmisnek nyilvánítani azon törvényeket,

melyek a haza legnagyobb fainak emlékét megbélyegzik.

Ezen határozat végrehajtásával és a sürgős intézkedések megtételével, valamint az országgyűlés képviselőházához intézendő felirat szerkesztésével a törvényhatósági bizottság a városi tanácsot bizza meg.

Kerekes Lajos dr. t. főjegyző adta ezután elő a tanács indítványát, amelyet a szervezési szabályrendelet újalkotására vonatkozólag hozott. A törvényhatósági bizottság még a mult évben utasítást adott az esetleg fölösleges tisztviselői állások megszüntetésére, a szolgálati pragmatika megállapítására s a tisztviselők, valamint a segéd-, kezelő- és szolgaszemélyzet javadalmasításának végleges rendezésére s ezzel kapcsolatban a törvényhatósági szervezési szabályrendelet átalakítása tárgyában. A kiküldött bizottság ezen irányban hosszabb tárgyalást elterjeszt ezen irányban készült munkáját. Hogy a közgyűlés belemegy-e a javaslat érdemi tárgyalásába, azt annak bölcs belátására bizza.

Holly Géza dr., v. b. t., mielőtt kritikát mondana, köszönetet szavaz a bizottságnak hosszú és sok fáradságot igénylő munkálatáért. (Helyeslés.) Szerinte azonban az elaborátum ma még általánosságban sem tárgyalható. Főbb vonásaiban megállhat ugyan, de — szerinte — olyan hiányai vannak, amelyeket részletes átdolgozás nélkül a közgyűlés nem tárgyalhat. A törvényhatósági bizottság hármias feladatot tűzött a bizottság elé: megállapítani a tisztviselők munkanyagát, a munkaerőknek a munka arányában való díjazását. A szervező-bizottság ennek a hármias feladatnak nem felelt meg teljes precizitással. Nem domborodik ki a városi autonómikus hatásköre sem eléggé. Pedig ez irányban nagy és fontos teendők várnak a bizottságra. Hiszen ha a legközlebebbi multa tekintünk vissza s az abszolút kormányzat főispáni installációira gondolunk, a mikor 1-2 biz. tag jelenlétében megtörténhetett a törvénytelen installáció, az ilyen esetek arra intenek bennünket, hogy kautelákat szerzzünk magunknak arra nézve, hogy ilyesmi többé meg ne történhessék. A szolgálati pragmatikát sem látja eléggé kidomborítva. Mindez arra indítja, hogy az egész munkálatnak újra átdolgozását kérje. Bizzon meg a közgyűlés egy 12 tagú küldöttséget, amely teljesen függetlenül, a tisztviselők beavatkozása nélkül teljesen újra dolgozza át a szervezeti szabályrendeletet. A bizottság tagjainak a következőket ajánlja: Elnök: Saára Gyula dr. Tagok: Dieballa György, Csapáry László dr., Lauschmann Gyula dr., Fanta Adolf dr., Rauscher Béla, Say Ferenc, Nagy Ignác, Steiner Jákó dr., Tóth Artur, ifj. Lits Ferenc és Holly Géza dr. (Egyhangu helyeslés.)

Dr. Saára Gyula hozzájárul dr. Holly Géza indítványához, de kéri, hogy azok a tisztviselők akik a fizetés végleges rendezése előtt mennének esetleg nyugdíjba, a mostani ideiglenesen megállapított fizetés alapján kapják nyugdíjukat. (Helyeslés.)

Havranek József polgármester köszönetet mond a közgyűlés jóindulatáért, a melyből teljesen kitűnik az, hogy semmi egyéb nem vezérli, mint tisztán a jóakarát, hogy minél alaposabb munkát végezessen.

Dr. Steiner Jákó szerint ez az ügy már két év óta vajudik s ő azt hiszi, hogy ezzel a bizottsággal csak újabb halasztásra adnak módot. Legjobb lenne, ha a közgyűlés teljes irányítást adna a bizottságnak, hogy miként dolgozzék. Mert, ha később valamely részlet nem felel meg a közgyűlés óhajának, újra vissza fogják adni a bizottságnak s így sohase leszünk vele készen.

Havranek József polgármester meggyőződése, hogy a mostani szervezési szabályrendeletnél lényegesen jobbat az új bizottság sem készíthet. Ő belenyugszik a közgyűlés határozataiba, ámbár ugy van meggyőződve, hogy az egész munkálat nem egyéb mint a tyuk alá tett lujtójas. A mostanit elég volna kiegészíteni.

Kováts István v. b. t. szerint a mostani idő épen nem alkalmas egy újabb szervezési szabályrendelet megalkotására. Atmeneti időket élünk. A törvényhozás lényegesen ki akarja szélesbítenni a törvényhatóságok autonómiáját, azért ha ma megalkot valamit a közgyűlés, holnap esetleg újra csinálja. Van nekünk egy szervezési szabályrendeletünk. Egészítsük ki azt, pótoljuk annak a

hibáit s elértük azt, a mire szükségünk van. Sokkal nagyobb hibának tartja azt, hogy a tisztviselők legnagyobb része nem tartja be a hivatalos órákat. Ebben az irányban kell minél szigorubb ellenőrzés. Az új szervezési szabályrendeletnek egy kitűnő részét találta: a nyilvántartást. Egyebekben pedig egy régi latin közmondást citál. Timeo Danaos et dona ferentes. Szépet, jót ígérnek s a vége mégis csak teher méltos lesz. Az új szabályrendelet a helyett hogy könnyítene a városra, még újabb 12 ezer korona terhet ró rá.

Dr. Saára Gyula v. b. t. Kováts Istvánnal polemizál. Ha a régi szabályrendelet kijavításáról lehetett volna csak szó, könnyű lenne a helyzet. De nekünk mára van szükségünk — a teljes újjászervezésre. Sokszor hallottuk már, hogy a tisztviselők nem dolgoznak. De a mai rendszer mellett, amikor a szolgálati pragmatika, az egyesek munkaköre megállapítva nincs, az se ellenőrizhető eléggé, hogy ki mennyit dolgozott. Az ügyosztály rendszernek sok kellemetlen oldala van, de a város előnyére sokkal több a hasznos oldala. Emeli az ügyosztály élén állók ambícióját, egyszersmind felelősséget is s előidézi azt, hogy munkájuk az eddigénél könnyebben ellenőrizhető. Ő egyáltalán nem barátja annak, hogy minden munka és minden felelősség egy személy kezébe fusson össze. Hozzájárul dr. Holly Géza indítványához.

Tóth Aladár nem helyesli, hogy a fizetés-rendezés újabb terminusát június végére tűzték ki. Helyesli Kováts István azon megjegyzését, hogy a legközlebebbi kor a változó szonyok korszaka s ezért indítványozza, hogy a rendezés határidejét későbbre tolják ki. (Ellenmondások.)

A közgyűlés Kováts István v. b. t. indítványával szemben dr. Holly Géza indítványát tette a magáévá.

UJDONSÁGOK.

Székesfehérvár, október 9.

— **A bodajki zarándoklat.** A vasárnapi bodajki férfizarándoklat sikere már teljesen biztosítva van, amennyiben e hó 7-ig 400 résztvevő váltotta ki jegyét. Tekintettel a naponkénti jelentkezésekre, jegyetket szombaton délg lehet váltani a következő négy helyen: a *Belvárosi Katolikus Körben*, a *Katolikus Legényegyesületben*, a *belvárosi* és a *felsővárosi plebánium*. A rendezők ezután is felszólítják a résztvevőket, hogy a gyónást lehetőleg szombaton végezzék el a székesegyházban, ahol délután 5 órától megfelelő számú gyónató áll majd rendelkezésükre. Vasárnap a 6 órai mise után, amely alatt közös áldozás lesz, négyes sorokban zászló alatt vonul ki a zarándoklat a vasúthoz, ahol külön vonat áll rendelkezésre. Ugyancsak négyes sorokban történik Bodajkon is a be- és kivonulás, úgy szintén a visszatérés a vasúttól a székesegyházba, ahol ünnepélyes háláadás lesz.

— **Közegészségünk.** *Bürbauer* Viktor dr. városi tiszt főorvos a napokban készítette el az elmúlt féléstendő egészségügyéről szóló statisztikai kimutatását. A részletes és minden ízében figyelmet érdemlő kimutatás a következőleg hangzik:

A város közegészségéről 1906. év 1-ső felében, a következőkben nyújtok tájékoztatást. A város közegészségügye kielegítő volt, épp úgy mint az előző években. — A vörheny és kanyaró szörványosan nem is fajult el. Előjöttására sok minden kísérletet meg, de úgy látszik ami népünkkel a vöröscédula kiragasztása csak arra való, hogy a kíváncsiakat oda csajja s látogatásával a ragályt terjessze.

Született 534 és pedig törvényes fi 260, nő 234, törvénytelen fi 20, nő 12. Ikerpár 6. — Házasságra lépett 123 pár. — Elhalt ellenben 418. Ebből fi 227, nő 191. — Ezek közt 7 éven alul volt törvényes fi 70, nő 61, törvénytelen fi 2, nő 5. — A Szent György-kórházban ápoltak közül elhalt 82, s ezek közt idegenből hozott s itt elhalt 42. — Születési többlet 116, népességszaporodás az idegen halottak leszámításakor 158.

Nevezetesebb halálok: Velezületett gyengeség 15, görcsök 21, gyermekasály 3, behurcut 17, difteritisz 5, kanyaró 1, vörheny 1, hasihagymáz 3, tüdőlob 57, tüdővész 76, (bel-

számítva közkórházi idegeneket is) guta 21, vizkór 10, elmebaj 9, aggkór 32, öngyilkosság 9, véletlen 9 — A születések száma legmagasabb volt március hónap (106), legkisebb júniusban (72). Halálozások száma legtöbb volt májusban (92), legkevesebb februárban (54).

Járványá fajulható kóvokak illetőleg: Hasi-hagymáz volt 8, gyógyult 5, + 3. Kanyaró 119, gyógyult 97, + 1, visszamaradt ápolásra 21. Bárány himlő 2. Vörheny 124 gyógyult 102, + 8, ápolásban maradt 14. Hökhrut 3. Fültőnirigy 1. Difteritis 12, gyógyult 7, + 5.

Járványkórházban ápolattott 9, gyógyult 8, + 1. — Ápolási napok száma 270.

Építkezések közül kiemelendők: Az új pénzügyigazgatósági palota, a kereskedelmi bank, a Steiner-ház, s a Budai-uti Orbán-ház. Új és pót építkezésre engedélyt nyertek, s részben készek, részben építés alatt állanak: belterületen új lak épület 10, ugyancsak raktár 2, belterületen pót-építkezés vagy toldalék 13. Külteleken új lakház 18. Összesen 43.

A város közegészségének javítására a fel-tétlenül jó és egészséges ivóvíz kérdése, ezzel kapcsolatban az utcák, terek locsolása, tisztán tar-tása a főkövetelmény. Iskoláink zsufaltsága újabb iskolák emelésére késztet. Van tanterem, hol egy-egy növényekre alig esik 4 m³ levegő, s azért egy-egy óra után a levegő már teljesen romlott. — A tüdővész meggátlására alakult egyesület megkezdte ugyan működését s reményt nyújt a segítségre, de mint minden kezdett nehéz, úgy itt is lassan-lassan megyünk előre. Ezen jótékony egyesületnek segítése is kívánatos. — Elme-beteg ügyünk nemcsak városi, hanem országos intézkedést igényelne, mert a köz- és önszélyes elmebeteget gyakran egy városi zárkába kell elhe-lyezni minden ápolás híjával, mert egyik vagy másik országos, vagy vidéki kórház hely hiánya miatt nem képes befogadni. — A fertőző beteg-ségek behurcolása, terjesztése népünknek nem-törődömségen alapul. Ezen bajokon kell segíteni s ha teljesen megszüntetni nem is, de legalább eny-híteni lesz legsürgősebb kötelességünk.

— Szókött katona. Varga József táci legény a 60-ik gyalogezred Pécsent állomásozó zászló-aljához csak a napokban vonult be, hogy kato-nakodását megkezdje. Vargának azonban ugy látszik nem igen tetszett a gyöngy elot, mert másnap megszökött. A katonai parancsnokság elrendelte a szökevény katona köröztesét.

— Hazi szarka. Csanádi József pátkai föld-mives már régebb idő óta tapasztalja, hogy ga-bonakészletét megloppják. Több ízben csejt vetet a tolvajnak, de sehogysen tudta elfogni vagy tetten érni. Végre feljelentést tett a csendőrségnél, amely rövid nyomozás után kiderítette, hogy a lopásokat Csanádi felesége, született Szep Ju-liánna követte el. Az asszony bevallotta, hogy a lopott gabonamüveket Weisz Miklós pátkai ke-reskedőnél értékesítette. A vallatás során Csaná-dinét azt is beismerte, hogy a mult évben Trum-mer Sándor székesfehérvári vasuti vendéglőstől, akinél szolgálatban volt, ezüst evőeszközöket lopott és ezt is Weisz Miklósnak adta el. A lopott ezüstneműeket a csendőrök meg is találták Weisz lakásán. Csanádiné ellen lopásért, Weisz Miklós ellen pedig orgazdaság miatt indult meg az eljárás.

— Elgázolás. Boszoki József 8 éves fiúcska tegnap délután a farkasveremi dűlőuton fel-kapaszkodott egy tengerrivel megrakott szekérre. Utközben lába megakadt az ut mellett álló fak egyikében, leestett a szekérről és a kerekék alá került, ameyek lábszárcsontját és karját eltörték. A mentők a hüt a Szent György-kórházba szállították.

— Kegyetlen anya. Seregélyeshez tartozó Ernő pusztán Hulmi Mária nyolcéves leányok játék közben összeverekedett Molnár József ha-sonkoru fiúval. A gyermeknek verekedésének szem-tánuja volt a fiu édesanyja Molnár Sándorné, aki hatalmas kövel támadt a kis leányra és többször úgy ütötte fejbe, hogy vértől boritva eszméletle-nül összeesett. A gyermeket, aki agyrázkódási szenvedett, beszállították a Szent György-kórházba. A brutális anyát a büntetőbírósházba felelőségre.

— Tolvaj hegyőr. Kósa Mihály gárdonyt kovácsmester folyó hó 5-én reggel préházát a hegyen feltörve és kirabolva találta. Kósa felje-

lentésére a csendőrség megindította a nyomozást, melynek során kiderült, hogy a tettes Elek Ferenc 55 éves hegyőr volt.

Előkelő illusztrált folyóirat terjesz-tésére keresek ügyes urakat, esetleg intelli-gens helységeket. Ajánlatok Fejérmegye bár-mely helységéből levélben sürgősen a kövel-kező címre küldendők: Huszár Béla. Bu-dapest IV. Egyetem-utca 4. sz. (Franklin-Társulat.)

Szigeti és Társa fényképészeti és fes-tészeti müintézet Székesfehérvár, Kossuth-utca 9. sz. Nagyításokat bármely kis fény-kép vagy természet után aquarell, platin, vagy olaj kivitelben. Elsőrangu munkáért szavatol Szigeti és Társa.

I R O D A L O M.

Az első kalendárium. Ha a kalendáriumsze-zonban nem volna időszertitlen, azt mondanók, kezünkben az ideai kalendáriumpiac — első fecs-kéje. A szombathelyi Jézus szíve-naptárt értjük, amelynek megjelenését röviddel ezelőtt jeleztük is már. Az immár hétéstendős népkönyv egyre kellemesebb lesz külsejét, egyre erőteljesebb bel-sejét tekintve. A szöveget szokás szerint a szent Szív életéből vett kedves szinhatásu polikrom kép vezeti be. Hogy kapcsolatosan mindjárt az illusztrációkra térjünk, azok bizony bőven van-nak. Hitbuzgalmi, vallási vonatkozású, másrészt ismeretterjesztő képek, helyenkint pedig a szép-irodalmi szöveg élénkítésére szolgálnak. A gon-dos, csinos formának megfelelően becses a tar-talma. Jé nevekkel, jó cikkekkal lapról-lapra ta-lálkozunk a naptárban. Hés Ferenc apátkanonok, Kincs István, Tauber Sándor dr. vicerektor, Pintér József a Szombathelyi Újság felelős szerkesztője, Könczöl Antal vasvőrusvári káplán és mások a szombathelyi egyházmegye területéről dolgoztak a kalendáriumba, amelynek munkatársai között a székesfehérvári egyházmegye papjai közül Scho-derberk Lajost találjuk. Kiváló praktikus értéke van a naptár alkoholelles iránycikkének a maga jól megválasztott ábráival. A szoros értelemben vett naptári részben viszont megvan, amit a nép a kalendáriumoktól elvár. Tehát a vásárok is, no meg a névnapok betűrendes listája is. Van hu-moros függelék is. Ha nem mondhatjuk fecské-nek, a falusi tűzhelyek puhaszárnyu, szelid fehér galambjának bizvást elnevezhetjük ezt a pompás kis népkönyvet, amely mellesleg megjegyezve vend nyelven is meg szokott jelenni.

A lelkeskedő papság erre mifelénk is jól ismeri ugyan a szombathelyi kalendáriumot, jó-nak láttuk mégis figyelmébe ajánlani. Terjessze a nép közt ezt is, meg majd a többi is, amint egymásután piacra kerülnek. A kalendáriumon fölületes városi ember mosolyog ugyan, de aki ismeri a falut, tudja hogy ott első osztályu iro-dalmi csemegé. Azon iparkodjunk még most ideje-korán, hogy igazán csemegé, ne pedig méreg kerüljön a parasztszobákba. Elejét kell venni a vá-sári ponyvak, meg a házaló ügynökök selejtes naptárainak. A szezon itt van, nincs veszteni való idő. Most elég alkalom van a népünkkel az érintkezésre, hát csak hozzá kell látni.

A naptárt kiadóutajdonosa, a szombathelyi egyházmegyei nyomda állította ki. Könnyen ol-vasható, jó öreg betűkkel, tiszta nyomással. Péld-ánya 60 fillér. Nagyobb rendeléseknél azonban jóval kevesebb. (h.)

Szerda. Tudományos és művészeti folyóirat lépett ki ezzel a címmel irodalmunk lármás terére. Istenem! Ugyis akkora a láрма, hogy a fejünk zug töle. A sok esszéigista, novellista, esztetikus és poeta egymást igyekszik túlkibálni. Minek a vásári zajban még egy sátor? Csak azért, hogy a larma nagyobb legyen? Az új sátor régi ársait már ismerjük annyira, hogy az eddigieknél jobb portékát nem várunk tőlük. A Szerda egyáltalán nincs házagpótlásra predez-tiálva.

De ha már egyszer megszületett, nézzük meg, egészséges-e.

Szerkesztője odairta a füzethez csatolt gyűjtőivre, hogy a lap irányelveit bemutató be-köszöntőt nem mond. „Itéljen az olvasó.” Nos az olvasó itélt. Az itélet, szigoruan véve a dolgot, csak az első száma szorítkozhatnék. Minthogy azonban rendszerint már a prelüdiumban meg-csendülnek az egész darab alapmotívumai, te-letünket kiterjeszthetjük az elsőt követő többi számokra is. A szépirodalmi rész a Szerdában a legértéktelebb Az „Özveg legények tánc” egy képtelen fantáziának torzszülőtte, mely jött s még inkább ijesztő hangon beszél a kövői termelés elfajulásáról. A legjobb akarattal sem mondhatok mást a „Bölcsődal”-ról, valamint a „Hátha maga az apám?”-ről sem. Gárdonyi is irt valamit. Elbeszélést, amelylyel csakugyan se nem szorított, se nem osztott, se ártott, se hasz-nált, akárcsak a tasi bíró áldása. Ha a Szerdának szépirodalmi része ezután is ilyen hangokat ad, akkor bizony csak a vásári zajt növeli.

A tudományos, kritikai és művészeti köz-lések már értékesebb dolgok. Könnyed, választé-kos formában többé-kevésbé tartalmas dolgoza-tok. Alkalmasak arra, hogy a komoly olvasóban gondolatokat keltsenek. Nem állhatom meg azo-nban szó nélkül azt, hogy Zemplén Győző Jr. a tudomány értékéről irt rövidlelekezett értekezé-sében nem állítja tudományok sorába a jogtudor-mányt és a teológiát. Pedig a tudományok glé-dájának meglehetősen szálas alakja mind a kető, főleg az utóbbi.

Az olvasó itélt. A Szerdát nem a szükség hozta létre, hanem a tollforgatók mohó termelés-vágya; sőt ha a szépirodalmi rész továbbra is hasonló szellemű marad, az egész Szerda a nes-mes irodalomnak nem bevétel, hanem kiadás-rovatába jegyezhető.

Felolós szerkesztő: Dr. HELVEY LAJOS.

Piaci árak.

Székesfehérvár 1906. október 6-án (100 klg számítva.)

	kor. fill.	kor. fill.
Buza:	12 80	14 —
Rozs:	11 60	12 —
Árpa:	12 30	12 60
Zab:	13 50	13 60

Forgalom élénk.

Pályázat.

A székesfehérvári Mantz János ala-pítványi kiskedővoda óvónői állására, mely 1000 kor. évi fizetés és szabadlakás, az óvoda épületet javadalmazással van összekötve, ezennel pályázatot hir-detek. Felhívom ennélfogva mindazokat, kik ezen állást eluyerni óhajttják, hogy életkorukat, magyar honosságukat és elméleti képesitetségüket igazoló okmá-nyokkal felszerelt kérvényüket alulirt bizottsági elnöknel 1906. évi október hó 20-ik napjának déli 12 órájáig nyujtsák be. Az ezen határidőn túl beérkezett pályázati kérvények a választásnál nem fognak figyelembe vétetni.

Az óvónőt a Mantz János kiskedővoda öt tagu bizottsága egy évi időtartamra ideiglenes minőségben választja meg, a ki állásában egy évi sikeres működés után fog a bizottság által véglegesitetteti. A megválasztott óvónő állását folyó évi november hó 1-én tartozik elfoglalni.

Székesfehérvár, 1906. október 4-én.

K. Horváth István.

a Mantz János Kiskedővoda bizottságának elnöke.

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában, Székesfehérvárott.